

Memo

Datum 5 mei 2022

Aan [REDACTED] (Van der Zanden)

Van [REDACTED] (Natuurlijk Marcel)

Onderwerp Verslag ecologische begeleiding baggeren Oude Leij te Tilburg tussen Bredase weg en spoorlijn.

Aanleiding

Van der Zanden heeft de aanleg van de EVZ Oude Leij Koolhoven in de gemeente Tilburg aangenomen. Hiervoor dient ook de Oude Leij gebaggerd te worden. Aangezien er exotische rivierkreeften aanwezig zijn is er een plan van aanpak (Plan van aanpak Boheemse duizendknoop en rivierkreeften, 29 april 2022, Natuurlijk Marcel) opgesteld hoe hiermee om gegaan dient te worden.

Op woensdag 4 en donderdag 5 mei 2022 is de Oude Leij gebaggerd (Figuur 1). Deze memo is een beknopte verslaglegging van de werkzaamheden.

Figuur 1 Baggerwerk Oude Leij

1. Werkwijze

Baggeren Oude Leij

Op woensdag 4 mei en donderdag 5 mei 2022 is de Oude Leij gebaggerd. De vrijkomende bagger is direct naast de beek uitgespreid. [REDACTED] (ecoloog) heeft de werkzaamheden ecologisch begeleidt. Hij heeft de bagger nagelopen. Waar takken of stenen (op een enkele plek) aanwezig waren zijn deze met een drietand uit elkaar getrokken. Uiteindelijk is de beste werkwijze door aan weerszijde van de uitgespreide bagger na 10 tot 15 minuten rustig voorbij te lopen. De kreeften werken zich naar boven en lopen of liggen dan bovenop de slib of aan de rand van de bagger (Figuur 2).

Figuur 2 Kreeften op de bagger

Baggeren Poelen

Naast de Oude Leij stonden ook 2 poelen op het programma om te baggeren. Tijdens het vooronderzoek op 25 april zijn hier al kleine watersalamanders afgevangen. Op 4 mei is de poel ten zuiden van de Koolhovenlaan gebaggerd. Voorafgaand is nogmaals met een RAVON schepnet gevist om de amfibieën af te vangen.

De poel ten noorden van de Koolhovenlaan is 5 mei gebaggerd.

Op verzoek van de gemeente zijn nog twee andere waterpartijen gebaggerd. Voorafgaand is de oeverzone gecontroleerd op broedvogels en is het slib op de kant gecontroleerd op de aanwezigheid van vissen en of amfibieën. Deze zijn niet waargenomen. Twee derde van het wateroppervlak is geschoond en een derde deel dat ook omsloten is door bomen en of struiken is gespaard. Hiermee is ook leefgebied voor waterorganismen gespaard.

2. Resultaat

Kreeften

Opvallend was dat op de plaatsen waar structuur (stenen/puin of takken) aanwezig was, kreeften werden aangetroffen. Op de overige delen waar alleen maar een dikke laag (donker) slib aanwezig was en geen structuur / begroeiing werden geen tot nauwelijks kreeften gevonden. Daarnaast viel op dat de kreeften niet wegliepen van de bagger. Mogelijk kwam dit door de aanhoudende droogte. De bovenlaag van het gefreesde maaiveld was extreem droog en stoffig.

Uiteindelijk zijn er 65 rivierkreeften (Figuur 3) Figuur 3 Deel van de vangst 4 mei 2022 uit de slib gehaald. Tijdens de voorcontrole is gemeld dat het om gevlekte Amerikaanse rivierkreeften ging. Aangezien het om kleine exemplaren ging en de kreeften nu verschalen, blijkt dit niet juist. Tijdens het baggeren zijn ook grote exemplaren gevangen en blijkt het hoofdzakelijk om rode Amerikaanse rivierkreeften te gaan en een enkele Californische rivierkreeft. Als de rode Amerikaanse net verschaald zijn, kleuren ze nog niet rood vandaar de verwarring.

Figuur 3 Deel van de vangst 4 mei 2022

Er zijn verschillende lengteklasse gevonden. De kleinste was 2 cm en de grootste was 15 cm (Figuur 4). Daarnaast is er een vrouwelijke Californische kreeft gevangen die de jonge larven nog bij haar droeg onder haar staart.

Figuur 4 Foto links: De grootste kreeft Californische rivierkreeft links, rode jonge Amerikaanse rivierkreeft in het midden en larf Californische rivierkreeft rechts. Foto rechts: vrouwtje Californische rivierkreeft met larven onder haar staart.

Om de kreeften uit de bagger te verwijderen werden we bijgestaan door een reiger, ekster en twee zwarte kraaien (Figuur 5).

Figuur 5 Zwarte kraai die ook rivierkreeften kwam verwijderen

Afvoer Kreeften

Waterschap Brabantse Delta heeft opdracht gegeven om de exotische rivierkreeften niet terug te plaatsen in de Oude Leij. Conform het plan van aanpak is daarom de bagger gecontroleerd op kreeften. In het plan van aanpak was opgenomen dat het waterschap met de WUR contact op zou nemen. Zij hadden helaas geen interesse. Uiteindelijk is via de Good fish foundation beroepsvisserij Naturon bereid gevonden om de kreeften op te halen en af te voeren. Beroepsvisserij Naturon is conform de wet de enige die kreeften mogen afvoeren.

Vissen

Naast de rivierkreeften zijn er ook enkele vissen uit de bagger gehaald en teruggeplaatst in de Oude Leij; 4 baarzen (6-10 cm), 1 snoek (11-15 cm) en 1 rietvoorn (6-10cm). Tijdens het vooronderzoek zijn ook erg weinig vissen gevangen. Waarschijnlijk komt dit door het ontbreken van onderwaterbegroeiing en daarmee beschutting. Het dempen van de beek kan dan ook zoals voorgesteld in het Logboek door in open richting de beek langzaam dicht te schuiven bij een laag stuwpeil. Mochten er vissen aanwezig zijn, vluchten ze voor het werk uit. Mocht de duiker onder het spoor te hoog liggen, moet hier op het laatst opgelet worden dat vissen hier de kans krijgen om te vluchten. Indien dat niet kan, dienen ze geholpen te worden door ze over te zetten.

Salamanders

In de poel ten zuiden van de Koolhovenlaan zijn 8 mannetjes en 3 vrouwtjes kleine watersalamander gevangen (Figuur 6) en verplaatst buiten het plangebied. In de poel ten noorden van de Koolhovenlaan is een mannetje kleine watersalamander gevangen. Hier zaten 25 april ook al weinig salamanders. Deze poel was sterk verland met veel slib.

Figuur 6 Deel van de salamanders gevangen op 4 mei in de poel ten zuiden van de Koolhovenlaan

3. Conclusie

Onderzocht	Maatregel
Exotische rivierkreeften afgevoerd door beroepsvisser	65 stuks rode Amerikaanse en Californische rivierkreeften
Vissen teruggezet	4 baarzen (6-10cm) 1 snoek (11-15 cm) 1 rietvoorn (6-10 cm)
Amfibieën verplaatst buiten plangebied	Kleine watersalamander 9 mannetjes en 3 vrouwtjes

